

GENELLEME

- Genelleme, öğretimi yapılan tüm becerilerin kişi, ortam, durum, araç-gereç ve yönerge gibi farklı durumlarda da tamamen sergilenebilmesi demektir.
- Örneğin evde 10 dakika bir etkinliğe dikkatini yönelten çocuğun kreşte de aynı beceriyi sergilemesi, öğretmenin yönergelerini yerine getiren öğrencinin başkalarının yönergelerini de yerine getirmesi veya evde bağımsız olarak gerçekleştirdiği özbakım becerilerini okulda da yapabilmesidir.

Genelleme Türleri Nelerdir?

Genellenenin iki türü vardır:

- Uyarın genellemesi
- Tepki genellemesi

Uyarın genellemesi

- Durum, zaman, ortam, araç-gereç ve kişi gibi farklı uyarınların varlığında sergilenen becerilerin başka benzer durum, zaman, ortam, araç-gereç ve kişilerin varlığında da sergilenmesidir.
- Annesinin arabasında emniyet kemeri takma becerisini sergileyen çocuğun okul servisinde de emniyet kemerini takması uyarın genellemesine örnektir.

Tepki genellemesi

- Edinilen beceri ile aynı işleve sahip becerilerin aynı durumlarda sergilenmesidir.
- Çocuğun akranı ile karşılaştığında merhaba" ya da "selam" demesi veya bir elini kaldırıp akranına gülümsemesi tepki genellemesine örnektir. Çocuk her üç durumda da akranı ile selamlaşmış olur.

DAHA FAZLA BİLGİ EDİNMEK İÇİN EĞİTİM PORTALİMİZİ ZİYARET ETMEYİ UNUTMAYIN!

www.tohumotizmportali.org

Genelleme Stratejileri Nelerdir?

• Ardıl Uyarlamalar

- Beceri öğretimi tamamlandıktan sonra farklı koşullarda genelleme test edilir.
- Çocuk beceriyi genelleme koşullarında sergilerse testi geçmiş olur.
- Sergileyemezse aynı öğretim yöntemiyle genellemenin öğretiminin planlanması ardıl uyarlamalar olarak tanımlanır.
- **Örneğin: Çocuğun pastel boya ile boyama yapmasının ardından kuru boya ile de genellemenin test edilmesi.**

• Doğal Ortamlarda Öğretim

- Hedeflenen becerinin yapılandırılmış ortamlar yerine doğal ortamlarda öğretilmesidir.
- **Örneğin yemek yeme becerisinin bir restoranda ya da alışveriş yapma becerisinin markette/bakkalda çalışılması doğal ortamlarda öğretime örnektir.**

• Benzeşim Ortamlarında Öğretim

- Bir becerinin doğal ortama en yakın fiziki şartlara sahip ortamda öğretilmesidir.
- **Örneğin: Kuaförde saç kestirme becerisi için kuaför koltuğu, önlük, tarak, saç kurutma makinesi ve ayna gibi araçların ev ya da sınıf ortamına yerleştirilmesiyle benzeşim ortamı oluşturulabilir.**
- **Beceri gerçek bir kuaför ortamında test edilene kadar benzeşim ortamında çalışılabilir.**

• Yeterli Sayıda ve Farklı Türde Örnekler

- Öğretimin farklı materyallerle, farklı ortamlarla ve farklı kişilerle çeşitlendirilerek genellemenin sağlanmasıdır.
- **Kaşık kullanarak yemek yeme becerisi için farklı türde ve boyutta kaşıklar kullanılması, evde, okul yemekhanesinde veya bir akrabanın evinde çalışılması ve farklı aile bireyleriyle farklı öğretmenlerin varlığında öğretim yapılması bu stratejiye örnektir.**

DAHA FAZLA BİLGİ EDİNMEK İÇİN EĞİTİM PORTALIMIZI ZİYARET ETMEYİ UNUTMAYIN!

• Çoklu Örnekler

- Bir beceriye ilişkin çok sayıda örnek belirlenir ve örneklerden en çok tercih edilenle öğretime başlanır.
- Bu örnekle öğretim tamamlandığında diğeri örneklerle genellemenin test edilir.
- Genelleme gerçekleşirse öğretim tamamlanır, gerçekleşmezse diğeri örneklerin öğretimi yapılır.
- **Örneğin, akıllı telefon kullanarak acil numaraları arama becerisi için birden fazla akıllı telefon modeli belirlenerek modellerden en çok tercih edilenle öğretime başlanması ve öğretim tamamlandığında diğeri örneklerinde test edilir.**

• Rahat ve Esnek Öğretim

- Öğretimde farklı uyarılar, tepkiler ve pekiştireçler kullanılmasıdır.
- Bireyin tepkisini ortaya çıkaracak tüm uyarıları tanıması beklenir.
- **Örneğin kalem getirmesi hedeflenen bir çocuğa yönergenin "Kalem getir", "Kalemi bana getir", "Kalemi getirmeni istiyorum" ya da "Lütfen kalem getirir misin?" gibi farklı biçimlerde sunulabilir.**

• Tahmin Edilemez Pekiştirme Stratejisi

- Pekiştirmenin ne zaman yapılacağı kestirilemediğinde çocuk beceriyi sergilemeye devam etmektedir.
- Edinimi sağlanan bir beceriden sonra değişken aralıklı pekiştirme tarifelerine geçmek ve pekiştireçlerin doğal ortamda sunulabilecek düzeyde seyrekleştirilmesi tahmin edilemez pekiştirme stratejisidir.
- **Örneğin 12 satır yazı yazması beklenen birey her dört satırda bir kez ancak dört satır içinde rastgele bir satırda pekiştirilebilir.**

DAHA FAZLA BİLGİ EDİNMEK İÇİN EĞİTİM PORTALİMİZİ ZİYARET ETMEYİ UNUTMAYIN!

Genelleme Planlanırken Nelere Dikkat Edilmelidir?

1

Hedef davranışın öğretimi planlanırken genelleme aşaması da mutlaka planlanmalıdır.

2

Genellenenin planlanması için en önemli adım becerinin genellemesine uygun amaçların belirlenmesi ve yazılmasıdır.

3

Sadece edinimi sağlanmış beceriler için genelleme aşaması hedeflenmelidir.

4

Genellenenin hangi koşullarda gerçekleşeceği, hangi stratejinin kullanılacağı ve ortam, kişi, durum, araç-gereç ya da yönerge koşullarından hangisinin/hangilerinin değişeceği mutlaka belirlenmeli ve tanımlanmalıdır.

DAHA FAZLA BİLGİ EDİNMEK İÇİN EĞİTİM PORTALİMİZİ ZİYARET ETMEYİ UNUTMAYIN!

www.tohumotizmportali.org

Bu infografik Tohum Otizm Vakfı Eğitim Ar-Ge Birimi tarafından geliştirilmiştir. Referans vermeden kullanmak, basımını ve dağıtımını yapmak yasaktır.

arge@tohumotizm.org.tr

www.tohumotizm.org.tr

Hazırlayan: Nihal Orta

Editör: Nursinem Şirin

Kaynakça

Alberto, P. A. & Troutman, A. C. (2013). Applied Behavior Analysis for Teachers. New Jersey: Pearson.

Cüre, G.; Şirin, N. ve Yücesoy-Özkan, Ş. (2017). Kalıcılık ve genelleme. D. Erbaş & Ş. Yücesoy-Özkan (Editörler). *Uygulamalı davranış analizi içinde (sf 445-469)*. Ankara: Pegem Akademi.

Schloss, P. J. & Smith, M. A. (1994). Applied behavior analysis in the classroom. Massachusetts: Allyn and Bacon.

Süzer, S. (2014). Genelleme. E. Tekin-İftar (Editör). *Uygulamalı davranış analizi içinde (sf. 629-663)*. Ankara: Vize Yayıncılık.